

KS. PIOTR KULBACKI

GŁOSZENIE „EWANGELII WYZWOLENIA” W PARAFII

Do fundamentalnych elementów życia parafii należy posługa słowa. Niezwykle ważne jest pytanie o metodę przepowiadania skierowanego do ludzi dotkniętych problemami współczesnych czasów¹. Głoszenie to dokonuje się w różnych formach, w szczególności sposób w tradycyjnie organizowanych w parafiach rekolekcjach lub misjach ludowych, podczas których intensyfikuje się posługę słowa (por. KPK 770). Przybierają one różny kształt, lecz od trzydziestu lat coraz częściej mamy do czynienia z nowoczesną formą misji ludowych, tzw. rekolekcjami ewangelizacyjnymi². Charakteryzuje je nie tylko odwołanie się do podstawowych prawd ewangelizacyjnych, ale istotny w ich przebiegu jest podmiot prowadzący rekolekcje – już nie pojedynczy kaznodzieja, lecz cały zespół ewangelizacyjny. Ten typ rekolekcji nie poprzestaje tylko na posłudze kaznodziejskiej, lecz odwołuje się do liturgii i nabożeństw sprawowanych w różnym kształcie. Widząc w nich szczególne narzędzie przebudzenia parafii, oczekuje się, że będą prowadzić nie tylko do swego podstawowego celu, jakim jest osobowe spotkanie lub pogłębienie spotkania z Chrystusem Zbawicielem, ale także do podjęcia po nich określonej drogi formacyjnej we wspólnocie chrześcijańskiej³.

Pionierem tego typu działań pastoralnych w Polsce był ks. Franciszek Blachnicki, który opracował kilka typów rekolekcji ewangelizacyjnych wraz

---

Ks. dr PIOTR KULBACKI – wykładowca w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL; adres do korespondencji: ul. Ks. F. Blachnickiego 2, 34-450 Krościenko nad Dunajcem; e-mail: PiotrKulbacki@oaza.pl

¹ Zob. M. Fiałkowski. *Raport o sytuacji polskich rodzin a duszpasterstwo*. „Roczniki Teologiczne” 48:2001 z. 6 s. 225-248.

² M. Chmielewski. *Rekolekcje*. W: *Leksykon duchowości katolickiej*. Red. M. Chmielewski. Lublin–Kraków 2002 s. 748.

³ Tamże, s. 749.

z podręcznikami do ich realizacji⁴ Pierwszymi z nich były rekolekcje parafialne odwołujące się do Ewangelii według św. Jana⁵ Następnie zostały przygotowane rekolekcje według programu „Ewangelia wyzwolenia”, oparte na Ewangelii według św. Łukasza⁶ Mają one na celu otwarcie człowieka na przyjęcie przesłania ewangelicznego w aspekcie misji Chrystusa, który przyszedł, aby „ubogim nieść dobrą nowinę, więźniom głosić wolność, a niewidomym przejrzenie; aby uciśnionych odsyłać wolnymi” (Łk 4, 18). Adresatami tych rekolekcji są zarówno ludzie głębiej żyjący wiarą, jak i osoby o słabej więzi z Bogiem – wszyscy są wezwani do ratowania człowieka poniżonego w swej godności, szczególnie przez współczesne zniewolenia. Zewnętrznym owocem rekolekcji ma być m.in. włączenie się do wspólnoty Krucjaty Wyzwolenia Człowieka, która przez abstynencję kształtuje wśród młodzieży trzeźwy styl życia, a zarazem tworzy wśród dorosłych środowisko wsparcia uzależnionych na drodze odzyskiwania trzeźwości. Natomiast osobom uzależnionym, jeśli uczestniczyłyby w takich rekolekcjach, proponuje się włączenie do grup samopomocowych (np. AA). Niektórym osobom włączającym się do Krucjaty można zaproponować równoczesny udział w samopomocowej grupie osób cierpiących z powodu uzależnienia kogoś bliskiego (Al-Anon, DDA)⁷

Misje takie na ogół prowadzi się po rekolekcjach kerygmatacznych, można także wcześniej ze względu na ich charakter preewangelizacyjny i priorytet diakonii wyzwolenia w procesie odnowy wspólnot lokalnych⁸ Taka propozycja odnowy życia społecznego poprzez odnowę moralną, bazującą na poście od alkoholu i modlitwie, stanowi wyraz „polskiej teologii wyzwolenia”, odwołującej się nie do przemocy, lecz do ewangelizacji⁹

Jako fundament tych rekolekcji zostało zaproponowanych pięć perykop z Ewangelii według św. Łukasza, które ukazują, w jaki sposób Jezus w prak-

⁴ Zob. P. Kulbacki. *Dzisiejsze perspektywy Planu Ewangelizacji Ad Christum Redemptorem*. „Roczniki Teologiczne” 54:2007 z. 8. 199-212.

⁵ *Rekolekcje ewangelizacyjne. Podręcznik*. [Oprac. F. Blachnicki]. Wyd. 3. Lublin 1999.

⁶ F. Blachnicki. *Wyzwoleni w Chrystusie. Podręcznik rekolekcji parafialnych*. Wyd. 3. Kraków 2005.

⁷ Tamże s. 24-25.

⁸ Tenże. *Charyzmat Światło – Życie w służbie odnowy Kościoła lokalnego*. W: tenże. *Charyzmat „Światło – życie” Teksty podstawowe*. Lublin 1996 s. 82; por. P. Kulbacki. *Duszpasterstwo parafialne wobec nadużywania alkoholu a działania profilaktyczne*. „Łódzkie Studia Teologiczne” 15:2006 s. 81-92; por. W. Broński, *Postęga kaznodziejska we wspólnocie parafialnej*. „Roczniki Teologiczne” 53:2006 z. 6 s. 168-174.

⁹ F. Blachnicki, *Ku polskiej teologii wyzwolenia*. W: tenże. *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie*. Carlsberg 1985 s. 229-242.

tyce realizował swą misję mesjańską. Zgodnie z wypracowaną przez ks. Franciszka Blachnickiego formułą kilkudniowych rekolekcji, po „niedzieli zaproszenia” w kolejnych dniach odbywają się proklamacje słowa Bożego, którym towarzyszą nie tylko kazania, ale odpowiednie komentarze, świadectwa, śpiewy, a także propozycja rozmów indywidualnych. Duży walor mają celebracje Słowa Bożego poza liturgią, gdyż umożliwiają bardziej elastyczne dostosowanie sposobów przekazu do potrzeb rekolekcji¹⁰ Zgodnie jednak z doświadczeniem organizowania parafialnych rekolekcji ewangelizacyjnych z akcentem położonym na aspekty kerygmatyczne i katechumenalne dzień przedostatni związany został ze wspólnotową celebracją sakramentu pojednania, dzień ostatni zaś to uroczyste sprawowanie Eucharystii¹¹

Kolejne tematy związane są z myślą przewodnią perykop wybranych z Ewangelii według św. Łukasza:

1) Jezus – Mocarz Ducha. Chrystus wyzwala od złego ducha przez udzielenie Ducha Świętego (Łk 4, 14-37);

2) Jezus – Lekarz grzeszników. Chrystus wyzwala od choroby i grzechu przez swoje słowo (Łk 5, 12-32);

3) Jezus – Światłość świata. Chrystus wyzwala od ślepoty i „zamroczenia” przez światło wiary (Łk 18, 31-43; 19, 1-10);

4) Jezus – nasz Brat. Chrystus wyzwala od niewoli lęku przez usynowienie nas (Łk 15, 11-32);

5) Jezus – Sługa. Chrystus ukazuje drogę służby jako drogę wyzwolenia (Łk 22, 14-2)¹²

Jak łatwo zauważyć, podejmowana tematyka wiedzie od proklamacji mesjańskiego programu Jezusa i opisu wypędzenia złego ducha z opętanego, poprzez sceny wyzwolenia z choroby i grzechu – uzdrowienia trędowatego, paralityka oraz spotkania z Zacheuszem. Kolejny etap odczytywania Łukaszczej „Ewangelii wyzwolenia” to obraz Jezusa – Światłości Świata, wyzwalającego od ślepoty poprzez światło wiary. Celebracja sakramentu pokuty związana jest z tematyką wyzwolenia nas od lęku poprzez usynowienie,

¹⁰ Por. Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*. Poznań 2003 nr 87-89; por. Z. J a n i e c. *Komunikacyjny wymiar liturgii*. Sandomierz 2006, s. 233-243; zob. B. M i g u t. *Dimensione liturgica dello scoutismo come movimento ecclesiale*. „Roczniki Teologiczne” 54:2007 z. 8 s. 213-229.

¹¹ *Dyrektorium* nr 41; Blachnicki. *Wyzwoleni* s. 23-28; zob. P. Kulbacki. *Nabożeństwa i liturgia w rekolekcjach ewangelizacyjnych według programu ks. Franciszka Blachnickiego*. W: *Confitemini Domino, quoniam bonus. Księga pamiątkowa dedykowana śp. Księdzu Profesorowi Adamowi Durakowi SDB, 1949-2005*. Red. J. Nowak. Warszawa 2007 s. 371-482.

¹² Blachnicki. *Wyzwoleni*, s. 23-28.

natomiast sprawowanie Eucharystii wieńczącej cykl przepowiadania związane jest z obrazem Jezusa Sługi w Wieczerniku i wezwaniem do służby braciom¹³

Wprowadzie każdy z tematów o wyzwoleniu odnoszących się do kolejnych perykop zasługuje na osobne szczegółowe opracowanie, w niniejszym artykule skoncentrujemy się jednak na syntetycznym ukazaniu całości przesłania w perykopach wybranych przez ks. Franciszka Blachnickiego.

1.

W temat *Jezus – Mocarz Ducha*, ukazujący Chrystusa, który wyzwala od złego ducha poprzez udzielenie Ducha Świętego, słuchacze zostają wprowadzeni przez uroczyste odczytanie perykopy z Ewangelii według św. Łukasza (4, 14-37). Perykopa ta składa się z dwu części. Część pierwsza, po krótkim wprowadzeniu w działalność Jezusa po powrocie do Galilei po chrzcie w Jordanie i kuszeniu na pustyni, zawiera opis wydarzeń związanych z wystąpieniem Jezusa w synagodze w Nazarecie. To tam właśnie Jezus proklamował swój mesjański program. Gdy podano mu zwój zawierający księgę proroka Izajasza, czytał z niego: „Duch Pański spoczywa na Mnie, ponieważ Mnie namaścił i posłał Mnie, abym ubogim niósł dobrą nowinę, więźniom głosił wolność, a niewidomym przejrzenie; abym uciśnionych odsyłał wolnymi, abym obwoływał rok łaski od Pana” (Łk 4, 18-19).

Po odczytaniu tekstu proroka Izajasza w swym przemówieniu inauguracyjnym Jezus wskazuje na główne elementy programu oczekiwanego Mesjasza, który namaszczone Duchem Pańskim nie tylko przywróci ład fizyczny, ale także ład moralny, dopełniając w ten sposób idei starotestamentalnych jubileuszy¹⁴ Chociaż Izajaszowy tekst jeszcze nie objawia Parakleta, to formuje drogę do poznania tajemnicy trynitarniej¹⁵

Przywołanie obrazu ubogich, więźniów, niewidomych, uciśnionych powinno być odpowiedzią na mesjańskie tęsknoty narastające w Izraelu. Równocześnie staje się programem wyzwolenia dla czasów nowotestamentalnych.

¹³ Tamże, s. 31-32; 41-42; 54-55; 65; 73-74.

¹⁴ Jest to kompilacja dwu tekstów Trito-Izajasza: Iz 61 n. oraz Iz 58, 6; Pozostali synoptycy wydarzenie to umieszczają w zakończeniu działalności Jezusa w Galilei. Por. M. Bednarz. *Jezus Sługą Pańskim według Nowego Testamentu*. Tarnów 2001 s. 69-71; por. *Ewangelia według św. Łukasza*. Tłumaczenie, wstęp i komentarz H. Langkammer. Lublin 2005 s. 129.

¹⁵ Jan Paweł II. „*Dominum et vivificantem*” *Tekst i komentarze*, Lublin 1994 nr 15.

Istotny element liturgii synagoidalnej stanowiło zaproszenie skierowane przez przełożonego do konkretnej osoby, aby czytała i wygłosiła naukę. Główną lekturę stanowiła Tora, a następnie dopiero księgi prorockie. Oznacza to, że Jezusa nie przyjęto z wyjątkowymi honorami, stąd zaskoczenie słuchaczy treścią nauczania sąsiada z Nazaretu, znanego im przecież od lat dziecięcych¹⁶ Aktualizacja słów proroka Izajasza dokonana przez Jezusa, wskazująca na to, że „dziś spełniły się te słowa Pisma” (Łk 4, 21), ma ukazać mieszkańcom Nazaretu, że także cała działalność Jezusa jest spełnieniem Pisma¹⁷

Słuchacze „przyświadczeni Mu”, a zarazem „dziwili się pełnym wdzięku słowom, które płynęły z ust Jego. [...] Czyż nie jest to syn Józefa?” (Łk 4, 22). Jezus, uprzedzając ujawnienie ich wątpliwości, sam prowadzi dyskurs o niedocenianiu proroka w swej ojczyźnie oraz przywołuje przykłady niedocenywania proroków z ksiąg królewskich. Zarówno Eliaz posłany do wdowy w Sarepcie w Sydonie, jak i Elizeusz, tylko zdalnie podający polecenie Syryjczykowi Naamanowi zanurzenia się w wodach Jordanu, stanowią przykład cudów dotyczących obcych, nienależących wszak do ludu Bożego Starego Testamentu.

Dokonana przez Jezusa w synagodze autoprezentacja jako proroka, do którego odnoszą się słowa proroka Izajasza, szybko zmienia reakcję słuchaczy, dobrze znających Jezusa i Jego rodzinę, z początkowego zachwyty w oburzenie i agresję, prowadzącą do wypędzenia z miasta, łącznie z próbą samosądu.

Tekst ten stanowi ważne wprowadzenie do całości głoszenia „Ewangelii wyzwolenia”, gdyż wskazuje na aktualizację wypełniania się Pisma także w naszych czasach. W przepowiadaniu związanym z tym tekstem zostało przypomniane nauczanie Soboru Watykańskiego II, że to sam Chrystus ogłasza nam Dobrą Nowinę podczas proklamacji Ewangelii w Kościele (KL 7).

Natomiast dalsza część perykopy stanowi niejako ilustrację potwierdzającą posłannictwo Jezusa. Jest ono odrzucone przez mieszkańców Nazaretu. Podobnie i dziś w człowieku rodzi się opór przed otwarciem się na Jego dar uzdrowienia, wyzwolenia.

Ostatnia część lektury biblijnej (Łk 4, 33-37) relacjonuje uzdrowienie opętanego – wypędzenie przez Jezusa złego ducha. Zakwestionowany przez uczonych nauczyciel z Nazaretu okazuje się być Mocarzem Ducha. Wydarzenie to roznosi się szerokim echem po okolicy.

¹⁶ *Ewangelia* s. 130.

¹⁷ Tamże s. 131.

W przesłaniu związanym z powyższym tekstem Ewangelii autor podręcznika *Wyzwoleni w Chrystusie* uwypukla zagadnienie doświadczania „zbawczego dziś” w życiu chrześcijanina. Zostają postawione fundamentalne pytania dotyczące świadomości człowieka wolnego: „Czy przeżywam radośnie swoją wolność dziecka Bożego? Czy w moim życiu jest prawdziwa, głęboka radość? Czy naprawdę jestem spokojny, mimo iż kiedyś popełniłem różne grzechy? Czy spokój ten płynie z pewności, że Jezus Chrystus zgładził moje grzechy, zdjął z moich ramion ich ciężar, wymazał je, zniszczył tak, że już nie istnieją? Czy chodzę wyprostowany w poczuciu godności człowieka, który jest dzieckiem Bożym, który jest stworzony na obraz i podobieństwo Boga? Czy naprawdę doświadczam w swoim życiu mocy Chrystusowej Ewangelii? Czy te słowa Chrystusa spełniły się w moim życiu? Czy do mnie, ubogiego, dotarła Dobra Nowina i prawdziwie rozradowała moje serce? Czy naprawdę zostały skruszone więzy niewoli?”¹⁸

Ten zestaw pytań diagnozuje rzeczywiste wyzwolenie z więzów grzechu i odzyskanie związanej z tym godności człowieka – dziecka Bożego. W jednej ze swoich homilii ks. Blachnicki podaje jeszcze bardziej precyzyjne kryteria rozeznania osobowego związku człowieka z Jezusem: „Jeżeli uwierzyliśmy w Chrystusa, a mimo to lękamy się jeszcze ciągle różnych rzeczy, to znaczy, że jeszcze w pełni, w sensie biblijnym, nie uwierzyliśmy w Chrystusa. [...] Jeżeli potrafię pójść do tych ludzi, z którymi się spotykam, a którzy są kłębkiem nerwów, czują się zagubieni i nie potrafią sprostać problemom życiowym, jeżeli potrafię wobec nich pokazać ten pokój głęboki płynący z uwierzenia w Ewangelię Chrystusa, to wtedy jest to świadectwo, które może tym ludziom pomóc. Jeżeli natomiast ja sam wpadam w ich styl lęku, narzekania, zabezpieczania się, to moje świadectwo jest negatywne – pokazuję im, że wiara na nic się nie przyda w konkretnym życiu, bo nie rozwiązuje problemów”¹⁹ Jeśli więc diagnoza nie ujawnia radości i swobody życia chrześcijańskiego, to należy poszukiwać źródeł niewoli serca człowieka: „Jeżeli na te pytanie muszę sobie odpowiedzieć «nie», jeżeli wszystkie te słowa są dla mnie tylko frazesami, pięknymi, wzniosłymi zwrotami kaznodziejskimi, jeżeli są dla mnie pustosłowiem, jeżeli wszystkim tym nie żyję na co dzień, to znaczy, że jeszcze nie spotkałem Chrystusa. Moje oczy jeszcze się nie otwały, jeszcze Go nie rozpoznałem. On dotąd nie wszedł w moje życie ze swoją wyzwalającą mocą, gdyż jeszcze nie przeżywam

¹⁸ Blachnicki. *Wyzwoleni* s. 34.

¹⁹ Tenże. *Wiara i świadectwo*. Lublin 1997 s. 19.

mego życia w prawdziwej wolności”²⁰ Autor wymienia tak często spotykane czynniki rodzące niewolę: strach, alkohol, tytoń, narkotyki²¹ i odwołuje się do opisanego w omawianej perykopie wydarzenia wypędzenia złego ducha z opętanego. Zachowanie tego człowieka przypomina zachowanie człowieka pijanego. Odwołując się zatem do katalogów owoców ducha i ciała z Listu do Galatów (5, 19-23), należy wskazać na Ducha Świętego, który ma moc uzdrawiania²² Równocześnie Autor przypomina rolę sakramentów świętych udzielanych przez Kościół, aby „przekazywać nam Ducha Świętego”²³

Okazuje się zatem, że proroctwo Izajasza przywołane w synagodze w Nazarecie staje się fundamentem odkrycia w czasach Nowego Testamentu roli Ducha Świętego jako sprawcy oczekiwanej przemiany serca człowieka (J 16, 5-15)²⁴ Wątek ten prowadzi do kolejnego etapu przepowiadania związanego z lekturą kolejnej perykopy, ukazującej Jezusa przychodzącego do grzeszników.

2.

Perykopa ukazująca *Jezusa – Lekarza Grzeszników*, wyzwalamy od choroby i grzechu przez swoje słowo (Łk 5, 12-32), zawiera opis trzech wydarzeń. Pierwsze z nich to uzdrowienie trędowatego (Łk 5, 12-16), drugie to uzdrowienie paralityka (Łk 5, 17-26), trzecie zaś to powołanie celnika Lewiego – Mateusza (Łk 5, 27-31).

Uzdrowienie trędowatego, a więc człowieka w sytuacji beznadziejnej, ukazuje możliwość dokonania uzdrowienia – wyzwolenia przez Chrystusa. Wprawdzie można widzieć podobieństwo do uzdrowienia trędowatego Naamana, wspomnianego w poprzedniej perykopie, jednak przecież prorok Elizeusz dokonał uzdrowienia w imieniu Jahwe, Jezus zaś dokonuje oczyszczenia własną mocą. Trędowaty warunkowo prosi: „jeśli chcesz”; stanowi to równocześnie wyznanie wiary w Boską moc Jezusa, od którego wszystko zależy, Jezusa określanego po Zmartwychwstaniu tytułem Kyriosa²⁵

²⁰ Tenże. *Wyzwoleni* s. 34.

²¹ Tamże s. 34.

²² Tamże s. 39; zob. H. Schaefer. *Heilen und Heil*. „Internationale katholische Zeitschrift” 10:1981 s. 274-285.

²³ Blachnicki. *Wyzwoleni* s. 37.

²⁴ Por. Jan Paweł II. *Dominum et vivificantem* nr 27

²⁵ *Ewangelia* s. 151-152.

Trędowaci w Izraelu stanowili grupę ludzi wyłączonych z życia społecznego. Ze względu na niebezpieczeństwo rozniesienia zarazy musieli pozostać poza skupiskami ludzkimi – czy to poza obozowiskiem w czasie wędrówki przez pustynię do Ziemi Obiecanej, czy poza miastami po osiedleniu się w Kanaanie. Jako niebezpieczni dla otoczenia byli uważani za nieczystych rytualnie; miary ich upokorzenia dopełniał nakaz nie tylko oddalania się od ludzi, ale głośnego ostrzegania przed kontaktem ze sobą²⁶

W dzisiejszych czasach, gdy zostały częściowo opanowane choroby, które do czasów nowożytnych budziły lęk i grozę, okazało się, że choć uaktywniły się inne choroby somatyczne, to zjawiskiem dominującym w społeczeństwach bogatych stały się „choroby życia społecznego” Poszerza się sfera „wykluczenia społecznego”, spowodowanego pijaństwem, narkomanią, kalectwem, długotrwałą chorobą, bezradnością życiową, trwałym bezrobociem itp.²⁷ Jan Paweł II, wskazując na problemy społeczne na przełomie tysiącleci, mówił o współczesnych obszarach biedy – nie tylko materialnej, lecz i duchowej. Świat bowiem „miliony ludzi nie tylko pozostawia na uboczu postępu, ale każe się im zmagać z warunkami życia uwłaczającymi ludzkiej godności [...]”. Ten krajobraz ubóstwa może poszerzać się bez końca, jeśli do starych jego form dodamy nowe, dotyczące często także środowisk i grup ludzi materialnie zasobnych, którym wszakże zagraża rozpacz płynąca z poczucia bezsensu życia, niebezpieczeństwo narkomanii, opuszczenie w starości i chorobie, degradacja lub dyskryminacja społeczna” (NMI 50). Trędowaci współczesności z tych właśnie powodów są wykluczani z życia społeczeństwa, które nie chce widzieć człowieka dotkniętego chorobami ducha.

Jednakże uzdrowienie trędowatego staje się figurą uzdrowienia człowieka nie tylko z chorób fizycznych, ale także z najbardziej odrażającej choroby, jaką jest grzech. To nieład moralny człowieka staje się źródłem chorób. Zresztą współczesna medycyna potwierdza ich duchowe uwarunkowanie.

Dlatego Autor wskazuje na analogię uzdrowienia trędowatego do wypracowanego we wspólnotach Anonimowych Alkoholików programu 12 Kroków²⁸ Wydawałoby się częstokroć, że ludzie pogrążeni w tym nałogu są już straceni dla siebie, rodziny i społeczeństwa, tymczasem niezwykle owocny okazuje się program, którego fundament stanowią trzy stopnie, będące swego rodzaju wyznaniem:

²⁶ Por. X. L é o n - D u f o r. *Słownik Nowego Testamentu*. Poznań 1981 s. 628.

²⁷ Zob. Z. G r a b u s i ń s k a, *Wykluczenie społeczne w Polsce*. W: *Przeciw wykluczeniu społecznemu*. Red. B. Czarnocka. Warszawa 2003 s. 7-15.

²⁸ S. L u f t. *Medycyna pastoralna*. Warszawa 2002 s. 60.

1) Człowiek, podobnie jak trędowaty, musi uznać prawdę o swej bezsilności. Ani on sam, ani nikt z ludzi nie jest w stanie mu pomóc: „Uznaję, że znalazłem się w takiej sytuacji, że sam sobie nie potrafię pomóc. Uznaję, że jestem niewolnikiem nałogu. Jest to tak straszna siła, że ja sam sobie z tym nie potrafię poradzić”

2) Dopiero takie wyznanie swej niemocy otwiera serce człowieka na wyznanie wiary w Boga, który okazuje się być jedynym źródłem ratunku: „Uwierzyłem, że istnieje jakaś potęga większa ode mnie i w ogóle od ludzi, która może mnie wyrwać z tego stanu i może mi pomóc” Jest to po prostu wyznanie wiary w Boga, który jedynie może człowieka wyrwać z niewoli.

3) Kolejny etap to zwrócenie się do Boga – modlitwa, w której człowiek staje przed Bogiem w prawdzie o swym stanie i prosi o ratunek²⁹

Etapy te rozpoczynają drogę odzyskiwania zdolności do prowadzenia godnego życia dla osób uwikłanych w nałogi, wszakże *conditio sine qua non* jest zachowanie całkowitej abstynencji od alkoholu. Osoby te tworzą grupy samopomocowe, wzajemnego wsparcia, umacniania się na tej drodze³⁰

Należy podkreślić, iż opisana powyżej pedagogia niesienia orędzia Ewangelii człowiekowi pogrążonemu w uzależnieniu odwołuje się do jego doświadczenia bezradności, bezsilności wobec zaistniałej sytuacji. Tymczasem najczęściej w głoszeniu kerygmatycznym punkt wyjścia stanowi proklamacja Bożej miłości i świadectwo o niej. Zawsze jednak głoszenie musi być związane z egzystencjalną sytuacją człowieka (por. EN 26-28). Dopiero uznanie prawdy o swej niemocy i wyznanie jej wyzwala człowieka do wołania o pomoc.

Jak więc widać, ruch Anonimowych Alkoholików wyrasta z myślenia biblijnego. Należy przy tym zauważyć, że strategia tego ruchu, odwołująca się do egzystencjalnego doświadczenia beznadziejności, umożliwia włączenie się weń niezależnie od stopnia zaangażowania religijnego, dlatego *explicit*e mówi się o powierzeniu woli i życia „opieczce Boga, jakkolwiek Go pojmujemy” Jednak doświadczenie przełamania beznadziei i radość człowieka wyzwolonego prowadzi większość uczestników na drogę odkrywania i pogłębiania wiary³¹ Potrzeba zatem, aby w sercu człowieka ujawnił się choćby nieświadomy rezonans na Boże słowo, aby tak jak trędowaty wołać o uzdro-

²⁹ Błachnicki. *Wyzwoleni* s. 47-48.

³⁰ W. Kondratowicz, M. Dziewiecki. *Duszpasterstwo osób uzależnionych od alkoholu*. W: *Nowe przesłanie nadziei. Podręcznik duszpasterstwa trzeźwości*. Red. M. Dziewiecki. Warszawa 2000 s. 213-229.

³¹ *Duchowny pyta o wspólnotę Anonimowych Alkoholików*. Zakroczym 1987 s. 6-10.

wienie i doznać wyzwolenia. To słowo Chrystusa: „Bądź oczyszczony” (Łk 5, 13) uzdrawia, ma bowiem moc sprawczą³² Aby przyjąć moc słowa Bożego, trzeba zyskać opisaną wyżej dyspozycję uznania swej bezsilności wobec popełnionych grzechów i – jak pokaże następną część tekstu biblijnego – pomocy innych osób w pokonaniu bariery niezdolności do podjęcia drogi zmiany.

Drugie bowiem wydarzenie zrelacjonowane w omawianej perykopie to uzdrowienie paralytyka, spuszczonego na noszach przez dach przed oblicze Jezusa. Uzdrowienie fizyczne jest znakiem potwierdzającym moc słowa Jezusa odpuszczającego grzechy. Równocześnie okazuje się, że człowiek poddany chorobie, nałogowi czy też grzechowi potrzebuje wyciągniętej dłoni otoczenia, aby dotrzeć do miejsca uzdrowienia. Solidarność międzyludzka doprowadza człowieka do przemiany życia. Ewangelista Łukasz zwraca w ten sposób uwagę na potrzebę ludzi wiary³³, którzy podejmą trud i wyrzeczenie, aby pomóc sparaliżowanemu bratu (NMI 50). Dlatego Autor podręcznika konstatuje, że „nie wolno mówić: co mnie to obchodzi. Musimy pomagać sobie nawzajem, abyśmy mogli być nazwani uczniami Chrystusa. Jezus dopiero wtedy będzie mógł pomagać skutecznie i owocnie, jeżeli okażemy miłość jedni wobec drugich”³⁴ Tę samą myśl wyrazi Jan Paweł II wzywając do nowej wyobraźni miłosierdzia, „której przejawem będzie nie tyle i nie tylko skuteczność pomocy, ale zdolność bycia bliżnim dla cierpiącego człowieka, solidaryzowania się z nim, tak aby gest pomocy nie był odczuwany jako poniżająca jałmużna, ale jako świadectwo braterskiej wspólnoty dóbr” (NMI 50).

Ostatnia ze scen omawianej perykopy dotyczy powołania Lewiego. Celnicy, jako poborcy podatków na rzecz rzymskiego okupanta, niejednokrotnie skorumpowani i wyzyskujący swych rodaków, byli pogardzani przez prawowiernych, pobożnych faryzeuszów³⁵ Mimo że celnik nie nawiązuje sam z siebie kontaktu z Jezusem, to Mistrz z Nazaretu osobiście deklaruje chęć przyścia do niego. Słowo skierowane do Lewiego: „Pójdź za mną” wyzwala go z więzów kolaboracji z rzymskim okupantem, przełamuje jego izolację społeczną. Zgorszenie otoczenia wywołuje zdecydowana odpowiedź Jezusa, ujawniająca jego program skierowany do wszystkich ludzi, zwłaszcza zaś do najbardziej doświadczających swego upadku: „Nie potrzebują lekarza

³² Por. Léon - Dufour, jw. s. 570-571.

³³ Por. *Ewangelia* s. 155.

³⁴ Blachnicki. *Wyzwoleni* s. 49

³⁵ Por. *Ewangelia* s. 158.

zdrowi, ale ci, którzy się źle mają. Nie przyszedłem wezwać do nawrócenia sprawiedliwych, lecz grzeszników” (Łk 5, 31-32). Chrystus, tak jak lekarz, nie obawia się zetknięcia z chorobą³⁶ Ks. Blachnicki w wydarzeniu tym widzi postawę współczesnych „dobrych chrześcijan”, którzy odwracają się od „złych ludzi”, skazując ich na potępienie. Tylko radykalne przewartościowanie, odrzucenie mądrości ludzkiej (por. 1 Kor 1, 20-25) może zmienić perspektywę życia i posługiwania chrześcijańskiego w kierunku opcji na rzecz ubogich³⁷

To moc słowa Bożego jest zdolna wezwać grzesznika do nawrócenia i dokonać przemiany w jego sercu. Boże wezwanie do przemiany charakteryzuje się tonem pełnym miłości, solidarności z człowiekiem, nie zaś tonem potępienia.

3.

Następny, stanowiący fundament teologii wyzwolenia człowieka, temat ukazujący *Jezusa – Światłość Świata* odwołuje się do ambiwalencji światła i ciemności. Perykopa podejmująca tematykę Chrystusa wyzwalającego od ślepoty i „zamroczenia” przez światło wiary (Łk 18, 31-43; 19, 1-10) jest związana z rozmową Chrystusa z uczniem na temat męki (Łk 18, 31-34), uzdrowieniem niewidomego pod Jerychem (Łk 18, 35-43) oraz opowieścią o celniku Zacheuszu (Łk 19, 1-10). Opisane przez św. Łukasza wydarzenia zawierają wspólną myśl – mówią o zaślepieniu człowieka, a następnie o przejrzaniu, które dokonuje się dzięki Chrystusowi.

Odnosi się to wprost do niewidomego, wołającego: „Jezusie, Synu Dawida, ulituj się nade mną” (Łk 18, 38) i otrzymującego w odpowiedzi dar przejrzania. Bez przełamania duchowej ślepoty człowiek nie może ujrzeć miłości Bożej.

Podobnie Zacheusz, jako człowiek duchowo ślepy, dopiero po spotkaniu z Chrystusem przejrział – zobaczył zło dotychczasowego swego życia, czemu chce zadośćuczynić. Dlatego ks. Blachnicki podkreśla, że otwarcie się Zacheusza na zbawienie, które „stało się udziałem tego domu” (Łk 19, 9), prowadzi go do zadośćuczynienia, do którego także odwołuje się ruch Anonimowych Alkoholików. Na kolejnych stopniach swej drogi 12 Kroków

³⁶ Tamże s. 160-161.

³⁷ Zob. W. Przygoda. *Opcja preferencyjna na rzecz ubogich*. „Roczniki Teologiczne” 48:2001 z. 6 s. 183-202.

uczestnicy programu wezwani są do zrobienie dokładnego obrachunku swego życia, sporządzenia listy wyrządzonych przez siebie krzywd i naprawienia ich³⁸ Wzorem takiej postawy jest Zacheusz, który wynagradza poczwórnem osobom, które skrzywdził (Łk 19, 8).

Perykopa ta wskazuje na konieczność podejmowania pokuty będącej zadośćuczynieniem człowieka powracającego do Boga. Jakkolwiek niezastąpiony jest sakrament pokuty, którego celebrowanie jest przewidziana podczas rekolekcji, to przecież pojednanie człowieka z Bogiem płynące z Krzyża aktualizuje się w życiu człowieka na wiele sposobów: sakramentalnie i pozasakramentalnie, liturgicznie i pozaliturgicznie, wspólnotowo i indywidualnie³⁹ To pokuta jest istotnym elementem formacji osoby nawracającej się i porzucającej styl życia dawnego człowieka, by „przyoblec człowieka nowego” (Ef 4, 21-32)⁴⁰

Okazuje się jednak, że ślepotą duchową dotyka także Apostołów nierozumiejących tajemnicy Krzyża i Zmartwychwstania. Wątek ten powraca, gdy św. Łukasz relacjonuje ucieczkę uczniów do Emaus (Łk 24, 13-33). Mimo faktu Zmartwychwstania oczy ich były wciąż zakryte, niezdolne do rozpoznania Jezusa towarzyszącego im w drodze. Dopiero Chrystus otworzył im serca na zrozumienie Pisma zapowiadającego Jego Mękę, Śmierć i Zmartwychwstanie⁴¹

Takie wskazanie drogi wyzwolenia związane jest z ewangelicznym samookreśleniem Jezusa: „Ja jestem światłością świata” (J 8, 12). W Ewangelii według św. Jana cytowane są też słowa Jezusa Chrystusa, zapowiadającego wyzwolenie przez prawdę, którą stanowi światło: „Jeżeli będziecie trwać w nauce mojej, będziecie prawdziwie moimi uczniami i poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8, 31). Dokonywana przez autora podręcznika rekolekcji analiza czynników powodujących, że człowiek pogrąża się w mroku, wskazuje na zdarzające się sytuacje paradoksalne. Obserwujemy niekiedy, że Kościół poprzez sakramenty przekazuje Ducha Świętego, człowiek zaś równolegle nadużywając alkoholu pogrąża się w mroku. Wymiar tej walki duchowej ujawnia się, jeśli po liturgii w kościele jej uczestnicy, jakby nadal ślepi na dar łaski, jaki otrzymali, zamiast po powrocie do domu świętować spotkanie z *Jezusem – Światłością Świata* w sakramentach,

³⁸ L u f t. *Medycyna pastoralna* s. 60.

³⁹ Cz. Krakowiak. *Drogi pojednania grzeszników w Kościele: sakramentalna i codzienna pokuta chrześcijanina*. „Roczniki Teologiczne” 48:2001 z. 6 s. 92.

⁴⁰ Zob. P. Petryk. *Formacyjny walor pokuty*. „Roczniki Teologiczne” 54:2007 z. 8 s. 257-271.

⁴¹ B l a c h n i c k i, *Wyzwoleni*, s. 55-56.

pograżają się w pijaństwie, stanowiącym jakby „anty-liturgię”⁴² Stąd niezwykła adekwatność popularnych określeń: zamroczenie alkoholowe, spojrzenie zamglone, mętny wzrok itp. Dlatego wyjście z mroków duchowych jest równoznaczne z odrzuceniem tego, co powoduje zamroczenie na płaszczyźnie fizycznej. Wymaga to jednak pokornego wołania – na wzór niewidomego: „Jezusie, Synu Dawida, ulituj się nade mną” – „Panie przywróć nam wzrok, abyśmy poznali prawdę, żebyśmy przyjęli prawdę, która nas wyzwoli”⁴³ Potrzeba gotowości do spotkania na wzór Jezusa z Zacheuszem, z człowiekiem pogardzanym w środowisku za swoje grzechy, który podejmuje pokutę – zadośćuczynienie.

Wreszcie w perykopie ujawnia się najdziwniejsza z opisywanych ślepotą, bo samych apostołów, protestujących przeciw zapowiedzi męki i zmartwychwstania. Ks. Blachnicki tak ją ocenia: „Krzyż Chrystusa to jest tajemnica wiary. Póki jej nie zrozumiemy, póty jeszcze jesteśmy ślepi, tak jak przez pewien czas Apostołowie. Tajemnica krzyża to tajemnica naszej wolności”⁴⁴

4.

Droga człowieka poniżonego grzechami do odzyskania swej godności oznacza uwolnienie przez Chrystusa od lęku przez usynowienie. Znajduje ono swą kulminację podczas sprawowania sakramentu pokuty i pojednania. *Jezus – Nasz Brat* jest ukazany poprzez lekturę perykopy o „marnotrawnym synu” (Łk 15, 11-32). Znajduje ona swoje miejsce w omawianych rekolleksjach podczas sprawowania „Obrzędu pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem”⁴⁵

Usynowienie, które dokonuje się poprzez sakramentalne pojednanie, wyzwala człowieka od lęku. Lęk powoduje, że człowiek staje się niewolnikiem. Lęk powoduje zniewolenie jednych ludzi przez drugich, ale także ci, którzy zniewalają, stają się niewolnikami wskutek swej rzeczowej, a nie osobowej relacji do bliźniego⁴⁶ U podstaw alkoholizmu jako zjawiska społecznego leży właśnie zarówno lęk przed trudami życia, jak i lęk przed sobą na-

⁴² Tamże s. 38.

⁴³ Tamże s. 59.

⁴⁴ Tamże s. 62.

⁴⁵ *Obrzędy pokuty dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Katowice 1981 nr 49-60.

⁴⁶ Por. K. Wojcieszek. *Na początku była rozpacz... Antropologiczne podstawy profilaktyki*, Kraków 2005 s. 206-210.

wzajem. Autor konstatuje, że np. alkoholu wypija się najczęściej w krajach, gdzie panuje największa niewola – największe zakłamanie. Nowe formy niewoli i zakłamania po upadku rządów totalitarnych potwierdzają tę tezę, nie chodzi tu bowiem tylko o zewnętrzne zniewolenia. Bez wzajemnego przebaczenia nie ma wyzwolenia.

W podręczniku rekolekcji zostają także przywołane biblijne teksty o usynowieniu (Rz 8, 15), o liliach polnych (Mt 6, 28-30), o uciszeniu przez Jezusa burzy na morzu (Mt 8, 23-27), które pokazują sytuacje lękowe w życiu człowieka.

Chcąc wyzbyć się lęku, człowiek musi zwrócić się ku miłosiernemu Ojcu, który nieustannie oczekuje powrotu marnotrawnego syna (Łk 15, 20). Prawdziwy powrót do Ojca może dokonać się tylko po pokonaniu lęku przed sakramentalnym pojednaniem – Ojciec czeka na człowieka nie dla osądzenia, lecz dla usynowienia (Rz 8, 14-15). Ta postawa Ojca jest niezrozumiała dla człowieka zranionego grzechem osądu bliźniego. W omawianej przypowieści starszy brat, oceniający surowo młodszego, pozostaje na zewnątrz ojcowskiego domu przebaczenia (Łk 15, 28)⁴⁷ Braterstwo między ludźmi będzie kwestionowane, dopóki nie uznamy, że wszyscy mamy jednego Ojca.

Zaproponowana w podręczniku biblijna perspektywa celebracji sakramentu pokuty i pojednania stwarza szczególną możliwość proklamacji Chrystusa wyzwającego z lęku i wiernego obietnicy przebaczenia, uczy także postawy przebaczenia⁴⁸

5.

Ostatni z tematów zaproponowany przez ks. Blachnickiego podczas Eucharystii na zakończenie pięciodniowego cyklu rekolekcji jest skoncentrowany wokół *Jezusa – Sługi*. Chrystus wskazuje drogę służby jako najwyższego wyrazu zaangażowania się w posłudze braterskiej miłości. Służba ta stanowi drogę wyzwolenia. Podczas sprawowania Eucharystii wieńczącej dni przepowiadania wyzwolenia w Chrystusie głoszona jest Ewangelia o Ostatniej Wieczerzy (Łk 22, 14-27) z uwypukleniem wątku służby – ofiary z siebie na wzór Chrystusa. Wielokrotnie pojawia się w Ewangeliach wątek

⁴⁷ Blachnicki. *Wyzwoleni* s. 69-72.

⁴⁸ Por. H. Słotwińska, W. Głowa. *Przepowiadanie o sakramentach w katechezie i w homilii*, Lublin-Przemyśl 2001 s. 237-252.

sporów, który wśród apostołów jest większy. Chrystus tymczasem prezentuje się swoim uczniom jako wzór oddania służbie na rzecz braci: „Powstał również spór między nimi o to, który z nich zdaje się być największy. Lecz On rzekł do nich: Królowie narodów panują nad nimi, a ich władcy przyjmują nazwę dobroczyńców. Wy zaś nie tak [macie postępować]. Lecz największy między wami niech będzie jak najmłodszy, a przełożony jak sługa! Któż bowiem jest większy? Czy ten, kto siedzi za stołem, czy ten, kto służy? Czyż nie ten, kto siedzi za stołem? Otóż Ja jestem pośród was jak ten, kto służy” (Łk 22, 24-27). Ta nowotestamentalna idea sprawowania władzy⁴⁹ bazuje na spotykanej już w Starym Testamencie koncepcji władzy, głoszonej przez Mojżesza, jako „dźwigania ciężarów ludu (Lb 11, 16-17)”⁵⁰ Proklamacja Ewangelii wyzwolenia oznacza podjęcie służby wobec bliźnich, oznacza dźwiganie wraz z nimi ciężarów życia, bez możliwości racjonalnego uzasadnienia, „dlaczego właśnie ja” – chyba, że tylko w świetle tajemnicy Krzyża⁵¹

Jezus – Sługa objawia, że podjęcie drogi postu (od alkoholu) i modlitwy jako służby ludziom proponowanej podczas rekolekcji skierowane jest do młodego pokolenia, które potrzebuje wzorów sztuki życia we współczesnym świecie, skutecznie przełamującej dotychczasową obyczajowość⁵²

*

Powyższe przesłanie wybranych perykop Ewangelii według św. Łukasza ukazuje biblijny i teologiczny wymiar misji Chrystusa, który przychodzi wyzwolić człowieka. Ten, na którym spoczął Duch Pański, konsekwentnie podejmuje posługę na rzecz wyzwolenia człowieka. To właśnie w obrazach Jezusa – Mocarza Ducha, Jezusa – Lekarza Grzeszników, Jezusa – Światłości Świata, Jezusa – Naszego Brata, Jezusa – Sługi, ukazywanych podczas nabożeństw ewangelizacyjnych, można odnaleźć sposób na dokonanie w swoim życiu zwrotu, by „podać rękę tym, którzy pragną się wyzwolić od wewnętrznego i zewnętrznego przymusu”⁵³ Także osoby dotknięte nałogami zostają poruszone mocą Bożego słowa do włączenia się w grupy samopomocowe. Natomiast synteza nabożeństw ewangelizacyjnych dokonywana w liturgii pokuty i pojednania oraz Eucharystii przenosi uczestników w przestrzeń sakramentalnego uobecnienia wyzwolenia.

⁴⁹ Por. Bednarz, jw. s. 142-149.

⁵⁰ Blachnicki. *Wyzwoleni* s. 164.

⁵¹ Zob. P. Kulbicki. *Ziarno pszenicy*. Poznań 2002 s. 30-32.

⁵² F. Blachnicki. *Krucjata Wyzwolenia Człowieka. Podręcznik*. Krościenko 2004⁴ s. 17.

⁵³ Tamże s. 35.

Teologicznobiblijne inspiracje zawarte w podręczniku rekolekcji parafialnych okazały się zaskakująco twórcze również w zastosowaniu do rekolekcji szkolnych i do rekolekcji zamkniętych prowadzonych dla osób uzależnionych i ich rodzin⁵⁴ Program „Ewangelia Wyzwolenia” jest ważnym narzędziem uzupełnienia procesu głoszenia kerygmy, a zarazem etapu preewangelizacji⁵⁵ Mimo upływu dwudziestu lat od śmierci ks. Franciszka Blachnickiego widać w postudze pastoralnej i liturgicznej niezwykle owocność ukazywanej przez niego teologicznej koncepcji „wyzwolenia człowieka”

BIBLIOGRAFIA

- [Blachnicki F., opr.]: Ewangelizacja według planu *Ad Christum Redemptorem*. Krościenko 1988.
- Blachnicki F.: *Wolni i wyzwalający*, Poznań 2001.
- Kiernikowski Z.: *Nowa ewangelizacja potrzebuje liturgii*. W: *Liturgia i ewangelizacja*. Red. W. Kazimieruk, I. Chłopkowska. Warszawa–Siedlce 2005 s. 7-20.
- Kongregacja Nauki Wiary: *Instrukcja o chrześcijańskiej wolności i wyzwoleniu Libertatis conscientia*. W: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji nauki Wiary 1966-1994*. Tarnów 1995 s. 244-282.
- Kulbacki P.: *Rola wychowania religijnego w profilaktyce*. W: *Rola rodziny w wychowaniu do trzeźwości*. Red. P. Kulbacki. Łódź–Kraków 2006 s.25-37.
- Mikulski J.: *Polska teologia wyzwolenia*. Tarnów 2000.
- Nadolski B.: *Ewangeliarz*. W: *Leksykon liturgii*. Opr. B. Nadolski. Poznań 2006 s. 452- 461.
- *Nabożeństwa ludu chrześcijańskiego*. W: *Leksykon liturgii*. Opr. B. Nadolski. Poznań 2006 s. 995-1001.

PREACHING THE “GOSPEL OF LIBERATION” IN THE PARISH

Summary

In the recent thirty years we have seen a modern form of folk missions, the so-called ‘evangelizing retreat’ It is not conducted by a single preacher but by a whole evangelizing team. The retreats are based on the services of God’s word, and during the last two days it is liturgy of the sacrament of penance and reconciliation, as well as of the Eucharist that is recited. The main aim here is a personal encounter with Christ the Savior, and a transformation of one’s life that is connected with it; this is why after the retreat undertaking a formation in a Christian community is suggested.

⁵⁴ Zob. S. Czenczek. *5 tysięcy uczestników rekolekcji Krucjaty w Przemyślu*. „Eleuteria” 1999 nr 37 s. 22-23; M. Gać, J. Mógowiec. *Nasz Pan jest potężny w mocy swej*. „Eleuteria” 2005 nr 61 s. 21-23; *Wyzwoleni w Chrystusie*. „Eleuteria” 2005 nr 64 s. 18-22.

⁵⁵ S. Dyk. *Duch – Słowo – Kościół. Biblijny model ewangelizacji*. Lublin 2007 s. 167-172.

Rev. Franciszek Blachnicki was a pioneer of such actions in Poland. He designed a few types of evangelizing retreats. The present article analyzes the retreats according to the program called “The Gospel of Liberation” that he designed basing on Gospel according to St. Luke. He described it in his book *Liberated in Christ*. The addressees of the retreats are called to save the man who is humiliated in his dignity, especially by modern forms of enslavement. An outer result of the retreat should be, among others, joining the Crusade for Liberation of Man that uses abstinence in young people to propagate a sober lifestyle. At the same time through regaining sobriety the retreat forms support circles for the addicted among adults. People who are addicted are invited to join self-help groups, like the AA.

Selected pericopes from the Gospel according to St. Luke show the Biblical and theological dimension of the mission of Christ, who was endowed with the Spirit of the Lord. During the services Christ who liberates the man is presented as Jesus – the Colossus of Spirit, Jesus – the Doctor of Sinners, Jesus – the Brightness of the World, Jesus – Our Brother, Jesus – the Servant.

The theological-Biblical inspirations contained in the handbook of parish retreats have also proven to be extremely creative when applied to school retreats and closed retreats for the addicted and their families. Despite the fact that twenty years have passed since Rev. Franciszek Blachnicki’s death an extraordinary fruitfulness of his theological concept of the “liberated man” can be seen in pastoral and liturgical service.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: rekolekcje ewangelizacyjne, nabożeństwa, liturgia, wyzwolenie, młodzież, Krucjata Wyzwolenia Człowieka, Blachnicki.

Key words: evangelizing retreat, services, liturgy, liberation, youth, Crusade for Liberation of Man, Rev. Franciszek Blachnicki.